

Emr Olunduğu Şekilde İstikamet Üzere Olmak^{1*}

1. Konunun Planı

- a. İstikamette Olmanın Tarifi
- b. “فَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتُ” Ayetinin Sorumluluğu
- c. İstikamette olmanın Müminin Vasıflarından İlki Olması
- d. İstikamette Olmanın Getirdiği Hayırlar
- e. İstikametten Sapmanın Küfre Ve Münafıklığa Denk Tutulması

2. Konunun Açılımı ve İşlenişi

İstikamette olmanın tarifi yapıldıktan sonra “فَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتُ” ayetinin Resûlullah Aleyhisselam’a yüklediği sorumluluk ele alınacak, sırat-ı müstakimde olmanın müminin vasıflarından ilki olması ve doğru olmanın getirdiği hayırlar üzerinde durularak istikametten sapmanın küfre ve münafıklığa denk tutulmasından bahsedilecektir. Vaaz, dua ile sonlandırılacaktır.

3. Konunun Özet Sunumu

Beş vakit namaz kılan bir Mü‘minin günde en az 40 kere sıratı müstakimde olma duası vardır. İstikamette olmak Allah Teâlâ’nın emirlerini tam manasıyla yerine getirmek, yasakladıkları şeylerden de sakınmak, dosdoğru İslam yolunu tutmaktır. Doğruluk ve istikamet hem imanda hem sözlerde hem de ferdi yaşam ve ictimai davranışlarda olan, parçalara ayrılmayan bir bütündür. İman da bir bütündür ve tafsilatında olan şeylerin birleşimiyle mümin istikamette ve sırat-ı müstakimde olur. Doğruluk Ebubekir Sıddık gibi bu vasıfla yaşamaktır. İnsanın özü ve sözünün birlikte batında ve zahirde yansımadır.

Resûlullah as Hud suresindeki

فَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتُ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ۗ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

“Senin yanında hak yola dönenlerle birlikte, sana buyurulduğu gibi dosdoğru ol! Siz de azıp sapmayın. Allah, yaptıklarınızı çok iyi görmektedir.” (Hûd Suresi – 112) ayetinin yüküyle ihtiyarladığını, saçlarının sakalının beyazladığını buyurmuş ve istikamette kalabilmenin ağırlığını dile getirmiştir. İslam emin olan bir elçinin tebliğ ettiği din, Kur’an da emin olan ve sıfatlarından ilki de “sıdk” olan nebiye vahyolunan kitaptır. Böyle olmasına rağmen imtihan sırrı her insan için geçerli olduğundan O’nun as “istikamette ol” emriyle ruhu dosdoğru olurken bu emrin ağırlığı ve sorumluluğuyla beli iki büklüm olmuş ve doğru yaşamış, bu yoldan ne gözü ne de gönlü kaymış ve ümmetini de bu yola davet etmiştir.

Öyle ki imandan sonra en büyük hasletin doğruluk yani İslâm yoluna sınımsız sarılıp istikamet üzerinde olmaya çalışmak olduğunu bize öğretmiş ve öğütlemiş ve tebliğ etmiştir.

Kendisinden nasihat isteyen ashabına istikamet yolunu göstermiştir.

¹ Bu vaaz projesi, Tortum Müftülüğü İlçe Vaizi Zübeyde Şakar tarafından hazırlanmıştır.

* Redaksiyon: Erzurum Müftülüğü İl İrşad Kurulu

وَعَنْ أَبِي عمرو، وقيل أبي عمرة سُفْيَانُ بن عبد الله رضى الله عنه قال: قُلْتُ يَا رسولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي الإسلامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ قال: «قُلْ: آمَنْتُ بِاللَّهِ: ثُمَّ اسْتَغْفِرُكُمْ:»

Ebû Amr (veya Ebû Amre) Süfyân İbni Abdullah radiyallahu anh şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah! Bana İslam'ı öylesine tanıtt ki, onu bir daha senden başkasına sormaya ihtiyaç hissetmeyeyim, dedim.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

- **“Allah’a inandım de sonra da istikamette (dosdoğru) ol!”** buyurdu. (Müslim, İmân 62. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 61; İbni Mâce, Fiten 12)

Allah deyip her işine Allah ile başlayıp Allah ile devam eden, yalnız O’na ibadet edip O’ndan yardım dileyen ve dalalet ve sapkınlığa düşmeyen, dilinin söylediği hakikati kalbinin tasdik ettiği şeyleri fiillerine yansıtan her müminin yardımcısı da başta ve sonda Allah Teâlâ’dır.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

“Rabbimiz Allah’tır” deyip de dosdoğru çizgide yaşayanlar, işte onların üzerine melekler şu müjdeyle inerler: “Korkmayın, kederlenmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin!” (Fussilet Suresi – 30)

Doğru olmak kadar doğrularla, sadıklarla beraber olmak da önemlidir. Rabbimiz buyurdu ki;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.” “Tevbe Suresi – 119”

Doğru yolu bulmak da Allah Tealanın yardımıyla. Fatiha suresinde Rabbimiz bize “sırat-ı müstakim”i dilememizi öğretmiştir. Kul Allah Teala’ya ve Rasulullah aleyhisselam’a ittiba edip sırat-ı müstakimi istediğinde bunun için çabalamalı, her azasında ve her fiilinde doğruluk sezilmelidir. Böylece müminler birbirlerinin dostu olup güzel sona ulaşacaklardır. Rabbimiz şöyle buyurmuştur;

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

“Allah’a iman edip O’na sınıksız sarılanlara gelince, Allah onları, kendinden bir rahmet ve lütf içine daldıracak ve onları kendine ulaştıran dosdoğru bir yola iletacaktır.” (Nisâ Suresi – 175)

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

“Kim Allah’a ve peygambere itaat ederse işte onlar, Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddıklar, şehidler ve sâlih kişilerle beraberdirler; bunlar ne güzel arkadaşlardır!” (Nisâ Suresi – 69)

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ
وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ
مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

“Müslüman erkekler, Müslüman kadınlar; mümin erkekler, mümin kadınlar; ibadet ve itaat eden erkekler, ibadet ve itaat eden kadınlar; özü sözü doğru erkekler, özü sözü doğru kadınlar; sabreden erkekler, sabreden kadınlar; gönlünü ibadete vermiş erkekler, gönlünü ibadete vermiş kadınlar; (Allah için) yardım yapan erkekler, yardım yapan kadınlar; oruç tutan erkekler, oruç tutan kadınlar; iffetlerini koruyan erkekler, iffetlerini koruyan kadınlar; Allah’ı çokça anan erkekler, çokça anan kadınlar; işte bunlar için Allah büyük bir ödül hazırlamıştır.” (Ahzâb Suresi – 35)

Bunlar, mümin erkek ve kadınların dikkat etmeleri gereken İslam ehlinin vasıfları ve ahlaklarıdır: İman, itaat, edep yerini korumak, doğruluk, sabır, oruç ve zikrin hepsi İslam ve iman içindedir. Ama Allah teala onu çeşitlendirmiştir ki, müminler ona dikkat etsin ve özenle bu taat ve vasıfları seçsin; çünkü İslam, Allah’ın emrine teslimiyet ve Allah’a itaattir ve bu teslimiyetle kalplerde gerçek iman ve amelleri ıslah olmalıdır.

Rasulullah aleyhisselam hilekarlığı, yalancılığı, aldatmayı, iftira etmeyi, emanete hıyanet etmeyi, verdiği sözde durmamayı ve husumet besleyerek haktan ve adaletten sapmayı küfre ve münafıklığa denk sayarak şöyle bildirmiştir;

لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكُفْرُ فِي قَلْبٍ أَمْرِي وَلَا يَجْتَمِعُ الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ جَمِيعًا وَلَا تَجْتَمِعُ الْحَيَانَةُ
وَالْأَمَانَةُ جَمِيعًا

Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, hıyanet ile emanet bir arada bulunmaz. (İbn Hanbel, II, 349)

Şu dört özellik kimde bulunursa o, tam bir münafık olur. Kimde bu niteliklerden biri bulunursa onu terk edinceye kadar kendisinde münafıklıktan bir özellik vardır: Kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder. Konuştuğunda yalan söyler. Söz verdiği cayar. Husumet sırasında haktan sapar. (Buhârî, İmân, 24)

إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا. وَإِنَّ
الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ
كَذَّابًا.

Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında "doğru/siddik" olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında "yalancı/kezzâb" olarak tescillenir. (Müslim, Birr, 105)

İstikamet üzere yaşamak her müminin azami derecede dikkat etmesi gereken meşakkatli ve zor ama neticesi tatlı bir yoldur. Mustakim olanın yardımcısı Allah olduğuna dair Diyarbakırlı Said Paşanın enfes bir şiiri ile vaazımızı hitama erdirelim.

*

Sen usandırma eli el de usandırmaz seni
Hilekârlık eyleme kimse dolandırmaz seni
Dest-i a'dâdan soğuk su içme kandırmaz seni
Korkma düşmenden ki âteş olsa yandırmaz seni
Müstakîm ol Hazret-i Allah utandırmaz seni

*

Hep geçer 'âlemde hiç bir hâlete yokdur sükûn
Zevke bak değmez teessüf etmeğe dünyâ-yı dûn
İstikâmet şerr-i a'dâdan seni eyler masûn
Hakk eder ashâb-ı sıdkın hasmını elbet zebûn
Müstakîm ol Hazret-i Allah utandırmaz seni
(Diyarbakırlı Said Paşa)

4. Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

❖ DİA, “İstikamet” ile İlişkili Maddeler

E-Kaynak: <https://islamansiklopedisi.org.tr/istikamet/iliskili-maddeler>

❖ Hadislerle İslâm, “Doğru Sözlü Olmak: Her Zaman Doğru Konuşmak” – DİB, Cilt 3 Sayfa 393

E-Kaynak: <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=3&SAYFA=393>

❖ Komisyon, “Doğruluk Özü-Sözü Bir Olmak”, Ankara: DİB Yayınları

E-Kaynak: <https://yayin.diyaret.gov.tr/e-kitap/dogruluk-ozu-sozu-bir-olmak/komisyon/ramazan/4730>

